

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 sierpnia 2015 roku Sąd Rejonowy w Zgierzu zasądził od pozwanej K. S. na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 1.424,54 złote z ustawowymi odsetkami od dnia 24 marca 2015 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 549,95 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu oraz oddalił powództwo w pozostałej części.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 27 listopada 2014 roku pozwana zawarła z powódką umowę pożyczki (kredyt konsumencki) nr (...), na mocy której uzyskała pożyczkę w wysokości w kwocie 1000 zł. Zgodnie z postanowieniami przedmiotowej umowy pożyczka została udzielona na okres 6 miesięcy od daty wypłaty pożyczki do dnia przewidzianego harmonogramem na spłatę ostatniej raty. Strony umówiły się, że klient zobowiązany jest zwrócić, na warunkach określonych tą umową, kwotę pożyczki wraz z odsetkami powiększoną o opłatę administracyjną 15 zł i opłatę przygotowawczą 390 zł oraz ewentualnie koszty dodatkowe. Całkowita kwota do zapłaty wyniosła 1506,10 zł. Pozwana zobowiązała się do spłaty udzielonej jej pożyczki w terminie do dnia 25 maja 2015 roku, w ratach miesięcznych płatnych zgodnie z harmonogramem spłat. Nadto przedmiotowa umowa uprawniała powódkę do jej rozwiązania z przyczyn leżących po stronie klienta z zachowaniem dwutygodniowego terminu wypowiedzenia razie opóźnienia się przez klienta ze spłatą zadłużenia przekraczającego 60 dni.

Ze względu na brak wpłat rat, powódka trzykrotnie wzywała pozwaną do zapłaty należnego jej przeterminowanego zadłużenia. Pierwsze wezwanie do zapłaty zostało sporządzone w dniu 9 stycznia 2015 roku. Powódka ponownie wzywała pozwaną do zapłaty należności wynikających z umowy pożyczki pismem z dnia 26 stycznia 2015 roku. Ostateczne wezwanie do zapłaty powódka skierowała w piśmie z dnia 12 lutego 2015 roku z jednoczesnym ostrzeżeniem o możliwości przekazania informacji o zadłużeniu do rejestru dłużników.

Wobec bezskuteczności wezwań do zapłaty powódka, pismem z dnia 27 lutego 2015 roku wypowiedziała przedmiotową umowę pożyczki wyznaczając ostateczny termin do dnia 13 marca 2015 roku kwoty łącznie 1735,05 złotych.

Pozwana ma 29 lat, na chwilę obecną jest zatrudniona, jej dochody wynoszą 2.000 zł brutto. Nie ma nikogo na utrzymaniu. Mieszka z rodzicami, ponosi koszty mieszkania i wyżywienia.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za częściowo zasadne.

Wskazał, że zgodnie z treścią art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

W niniejszej sprawie powódka dochodziła roszczenia z tytułu niespłaconego kapitału pożyczki wraz z odsetkami i kosztami administracyjnymi, przygotowawczymi oraz windykacyjnymi wynikającego z umowy zawartej z pozwaną. Pozwana przyznała, że zawierała przedmiotową umowę, jak również, że nie dokonywała spłat udzielonej pożyczki. Bezspornym jest zatem, że pozwana nie wywiązała się z umowy. Powódka dochodziła oprócz spłaty kapitału pożyczki wraz z odsetkami także zwrotu opłat administracyjnych, przygotowawczych i windykacyjnych stanowiących 48% kwoty udzielonej pożyczki. Pozwana przyznała fakt, że podpisując umowę pożyczki miała świadomość, że powódka zastrzegła w umowie zwrot tych opłat dodatkowych, jednakże zdaniem pozwanej są to klauzule niedozwolone, które mają na celu obejście przepisów o maksymalnych opłatach. Reasumując, pozwana nie kwestionowała swojej odpowiedzialności jako pożyczkobiorcy oraz nie kwestionowała tego, że nie spłacała zaciągniętej pożyczki.

Sąd Rejonowy w oparciu o przepis art. 385³ pkt 17 k.c. podzielił stanowisko pozwanej, że opłaty ustalone przez powódkę na wypadek nie wywiązania się z umowy pożyczki przez biorącego pożyczkę są niedozwolonymi postanowieniami umownymi i w tym konkretnym przypadku są rażąco wygórowane. Pozwana będąc konsumentem nie miała wpływu na ustalenie wysokości opłat administracyjnych, windykacyjnych oraz „ewentualnych kosztów

„dodatkowych” Mając powyższe na uwadze Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.000 zł tytułem zwrotu kapitału pożyczki, odsetki umowne w wysokości 9 % w stosunku rocznym od dnia 27 listopada 2014 roku do dnia rozwiązania umowy tj. 13 marca 2015 roku, w kwocie 26,14 zł, koszty przygotowawcze w łącznej kwocie 390 zł oraz opłaty windykacyjne 8,40 zł, łącznie 1.424,54 zł, a w pozostałej części oddalił powództwo.

Sąd Rejonowy orzekł o odsetkach na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zasądzając zgodnie z żądaniem powódki odsetki ustawowe od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, gdyż w momencie wniesienia pozwu pozwana znajdowała się w zwłoce.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., rozdzielając je pomiędzy stronami, proporcjonalnie do wyniku sprawy.

Apelację od wskazanego wyroku złożyła pozwana, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego w zakresie art. 385¹ k.c., gdyż w ocenie skarżącej żądanie od niej zapłaty opłaty przygotowawczej w kwocie 390 złotych jest sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna i skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku.

Mając na uwadze, że niniejsza sprawa podlega rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu uproszczonym i Sąd drugiej instancji nie przeprowadzał postępowania dowodowego, to stosownie do art. 505¹³ § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku zostaje ograniczone jedynie do wyjaśnienia jego podstawy prawnej z przytoczeniem przepisów prawa.

Uznając ustalenia faktyczne poczynione w postępowaniu pierwszoinstancyjnym za prawidłowe, Sąd Okręgowy podziela je i przyjmuje za własne.

Na wstępie należy zauważyć, że choć skarżąca formalnie zaskarżyła wyrok w całości, to zarzuty apelacji sprowadzają się do kwestionowania przez nią zasądzenia kwoty 390 złotych tytułem opłaty przygotowawczej. Do tej też kwestii ograniczone więc zostaną rozważania Sądu Okręgowego.

Przede wszystkim przypomnieć trzeba, że strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych i przy zawieraniu umów posługuje się wzorcami umownymi. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy zawartej w dniu 27 listopada 2014 roku były dla jej stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą, a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określonego postanowienia umowy. Umowy konsumenckie podlegają ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ § 1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta.

Zgodnie zaś z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Postanowienie umowy może zatem zostać uznane za niedozwolone po łącznym spełnieniu wskazanych wyżej przesłanek.

Kodeks cywilny w art. 221 pod pojęciem konsumenta wskazuje osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zawarta pomiędzy stronami umowa pożyczki nie była związana z działalnością zawodową ani gospodarczą pozwanej.

Obie wskazane w art. 385¹ § 1 k.c. formuły prawne służą ocenie tego, czy klauzule umowne przekraczają zakreślone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta.

W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku.

Postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, która to sprzeczność rażąco narusza jego interesy. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien wyrażać się on informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu umowy i jej realizacji, rzetelnym traktowaniu konsumenta jako równorzędnego partnera umowy. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można więc uznać działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Działania te potocznie określa się jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

W ocenie Sądu Okręgowego postanowienia umowy łączącej strony są niedozwolone również w zakresie, w jakim przewidują obowiązek uiszczenia przez pożyczkobiorcę opłaty przygotowawczej w określonej w umowie wysokości.

Ocena nieuczciwego charakteru postanowienia umownego w ramach kontroli abstrakcyjnej wymaga bowiem dokonania przez Sąd weryfikacji „przyzwoitości” konkretnej klauzuli. Sąd powinien ustalić, jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w braku takiej klauzuli.

Jeżeli konsument byłby w lepszej sytuacji, gdyby konkretnego postanowienia nie było, należy przyjąć, że ma ono charakter nieuczciwy. Przy powyższej ocenie założeniem powinno być, że to konsument ma być głównym beneficjentem rywalizacji między przedsiębiorcami.

W realiach przedmiotowej sprawy zapis umowy, który zastrzega konieczność uiszczania świadczenia ubocznego w postaci opłaty przygotowawczej na poziomie określonym we wzorcu, ewidentnie narusza interesy konsumenta oraz kształtuje jego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a tym samym stanowi klauzulę niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ k.c. i należy uznać go za godzący w równowagę kontraktową tego stosunku.

Skutkuje to jego bezskutecznością w zakresie wysokości przedmiotowych opłat.

Nawet gdyby uznać, że powyższy zapis nie stanowi klauzuli niedozwolonej, niewątpliwie jest on sprzeczny z zasadami współzycia społecznego. Opłata przygotowawcza określona w umowie w świetle czynności nią objętych jest rażąco wygórowana. Analizując zasadność roszczenia w tym zakresie podnieść trzeba, iż co prawda wysokość tej opłaty została ustalona umową stron, to jednakże pamiętać należy, że swoboda umów nie pozostaje całkowicie dowolna i podlega pewnym ograniczeniom. Przywołać należy w tym kontekście treść przepisu art. 353¹ k.c., stosownie do którego treść lub cel stosunku prawnego ułożonego przez strony nie może sprzeciwiać się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego.

Zdaniem Sądu Okręgowego sporny zapis umowy pożyczki, sprzeczny jest z zasadami współzycia społecznego i kształtuje obowiązki drugiej strony umowy (pożyczkobiorcy) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Określona bowiem przez stronę powodową opłata nie ma jakiegokolwiek uzasadnienia i powiązana ekonomicznie z poniesionymi rzeczywiście wydatkami.

W ocenie Sądu Okręgowego dodatkowe koszty pożyczki w postaci opłaty przygotowawczej należało uznać za zawyżone. Strona powodowa nie udowodniła bowiem w toku niniejszego postępowania, aby opłata ta była niezbędna oraz, że

poniosła koszty w wysokości wskazanej w treści umowy. Oplata przygotowawcza w kwocie 390 zł obejmować miała poniesione przez stronę powodową koszty czynności związanych z przygotowaniem umowy pożyczki, do których przykładowo należały koszt obsługi dostarczenia i podpisania umowy u klienta i badanie zdolności klienta do spłaty pożyczki. Strona powodowa nie podała w jaki sposób dokonywała weryfikacji zdolności kredytowej pozwanego ani też, że poniosła z tego tytułu jakiegokolwiek koszty. Zawarcie przez strony przedmiotowej umowy następowało poprzez doręczenie pozwanemu przesyłką kurierską podpisanych przez przedstawiciela strony powodowej dwóch egzemplarzy umowy, zaś rolą pozwanego było zapoznanie się z treścią umowy, złożenie na jednym z egzemplarzy swojego podpisu oraz przekazanie podpisanej przez siebie umowy kurierowi, który zwracał ją stronie powodowej. Nie ulega wątpliwości, iż koszt przesyłki kurierskiej można uznać za zasadny, jednakże strona powodowa nie przedstawiła żadnego dokumentu wykazującego cenę jaką uiszcza z tytułu doręczenia pozwanemu umowy i odebrania podpisanego jej egzemplarza. Czynnością przygotowawczą z całą pewnością jest również przygotowanie samego dokumentu umowy. Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa sporządzona została na stosowanym przez stronę wzorcu umownym koniecznym było jedynie jego uzupełnienie o kolejny nr ewidencyjny umowy, aktualną datę, dane pozwanej, kwotę udzielonej pożyczki oraz harmonogram spłaty. Czynności tych nie sposób uznać za pracochłonne i wobec tego nie uzasadniały obciążenia pozwanej tak wysoką opłatą przygotowawczą.

Z powodów wskazanych powyżej, kwestionowane postanowienie umowy jest nieważne w takiej części, w jakiej – w okolicznościach sprawy – zasady współżycia społecznego ograniczają zasadę swobody umów.

Ponieważ w toku postępowania pozwana uznała powództwo co do kwoty 1.008,40 złotych i nie podniosła żadnych zarzutów co do kwestii obciążenia jej odsetkami w kwocie 26,14 złotych, brak było podstaw do uwzględnienia apelacji w pozostałej części.

Kierując się przedstawioną argumentacją, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, obniżając zasądzoną od pozwanej sumę o kwotę 390 złotych stanowiącą równowartość opłaty przygotowawczej.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. rozdzielając je pomiędzy stronami, stosownie do wyniku sprawy.